

Publikovaná edice Institutu pro kriminologii a sociální prevenci 2016

Studie

Kriminální styly myšlení: Inventář PICTS-cz

Blatníková, Š., Faridová, P., Vranka, M.

Publikace nabízí informace a poznatky, týkající se konceptu kriminálního myšlení a kriminálního životního stylu, a seznamuje čtenáře s technikami určenými pro jeho mapování a měření. Pozornost je věnována zejména psychodiagnostickému nástroji – Inventáři kriminálních stylů myšlení (PICTS, Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles) Glenna D. Walterse, který je široce akceptovaným nástrojem pro detekci výskytu a intenzity kriminálních postojů u dospělé kriminální, resp. vězeňské populace. Empirická část této monografie se zaměřuje na adaptaci zmíněného Inventáře na české podmínky (PICTS-cz). Normativní soubor, na kterém proběhla standardizace, obsáhl 586 odsouzených mužů ve výkonu trestu odnětí svobody. Inventář PICTS-cz vykazuje uspokojivé hodnoty základních psychometrických parametrů, srovnatelné s výsledky studií realizovaných na standardizačním souboru autora metody. Testy reliability a orientační důkazy validity inventáře naznačují možnosti jeho využití jako účelné pomůcky v diagnostické praxi vězeňských psychologů a soudních znalců – psychologů.

Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza

Marešová, A., Biedermanová, E., Rozum, J., Tamchyna, M., Zhřivalová, P.

Odborná kniha shrnuje poznatky z výzkumného úkolu „Analýza změn struktury, trendů a charakteristik vývoje vězeňské populace“, probíhajícího v letech 2012-2015. S přihlédnutím k sankční politice, realizované v ČR po roce 1990, jsou v knize analyzovány a popisovány příčiny současného vysokého počtu vězněných osob a změny v trendech vývoje vězeňské populace, a zveřejněny některé nové poznatky o výkonu trestu odnětí svobody v českých věznicích. Na základě provedené analýzy publikace představuje konkrétní návrh na omezení počtu vězněných osob v budoucnosti. Srovnání vězeňské populace v ČR a v okolních zemích (Slovensko, Maďarsko, Rakousko) pak dokresluje situaci v oblasti výkonu trestu odnětí svobody ve středoevropském prostoru. Příloha přináší vhled do problematiky tzv. druhého života

odsouzených mužů i žen a historický exkurz do výkonu trestu odnětí svobody.

Nebezpečnost a násilí ve vězeňském prostředí

Blatníková, Š.

Odborná monografie přináší vybrané výsledky výzkumu IKSP, který byl zaměřen především na zmapování způsobu posuzování nebezpečnosti vězňů v českých věznicích a opatření, jež mají předcházet násilí ve vězeňském prostředí. Hlavním cílem bylo získat nové kriminologické poznatky o věznicích, označených jako problémové, resp. nebezpečné osoby, o násilném jednání mezi vězňovými osobami, a o opatřeních realizovaných v reakci na násilné incidenty. Autorka vysvětluje základní pojmy, teoretické koncepty a praktické aspekty v oblasti identifikace a řízení nebezpečných (rizikových) vězňů a násilí ve vězeňském prostředí. Přehledně a kriticky shrnuje, jak se s těmito problémy vypořádává platná právní úprava, přičemž hlavní pozornost věnuje vnitřním předpisům Vězeňské služby ČR, ovšem neopomíná ani jejich odraz v nové koncepci vězeňství a v aktuálních legislativních návrzích. Kniha obsahuje též dostupné empirické poznatky o identifikovaných nebezpečných vězňovských osobách a násilných incidentech v českých věznicích.

Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel

Holas, J., Háková, L., Krulichová, E., Scheinost, M.

Publikace představuje výsledky výzkumu, který měl především ověřit platnost některých zahraničních kriminologických teorií, vztahujících se k vazbám mezi charakterem prostředí, viktimizací a obavami z kriminality. Dotazníkové šetření v osmi modelových lokalitách, zastupujících různé typy území a míry urbánnosti České republiky, se zaměřilo na tři základní sociálně psychologické charakteristiky lokalit - míru sociální dezorganizace, úroveň neformální kontroly a charakter sousedských vztahů. Těžištěm studie bylo zkoumání pocitu bezpečí a obav z kriminality v závislosti na výše uvedených fyzických a sociálních charakteristikách lokality, viktimizaci, míře registrované kriminality a individuálních faktorech, jako je pocit štěstí nebo vztah k lidem. Ukázalo se, že obavy z kriminality jsou determinovány i dalšími faktory, než urbanistickou podobou sousedství a výší kriminality. Oproti tomu výše nezaměstnanosti ani podíl domácností, pobírajících sociální příspěvky, obavy z trestné činnosti žádným jednoznačným způsobem neovlivňují.

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015

Diblíková, S., Cejp, M., Martinková, M., Smejkal, V., Štefunková, M., Zeman, P.

Publikace interpretuje základní informace získané z resortních statistik Policie ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR o trestné činnosti na našem území, a analyzuje její vývojové trendy do roku 2015. Popisuje stav kriminality v posledním roce, jeho změny oproti minulému období v počtu evidovaných trestných činů, jejich skladbě a objasněnosti. Obsahuje data o známých pachatelích v členění podle pohlaví, věku a spáchané trestné činnosti, a některé údaje o sebevraždách. Nedílnou součástí studie jsou časové řady vybraných ukazatelů kriminality. Kniha

dále prezentuje odborné stati o stavu a vývoji drogové kriminality v ČR, o základních charakteristikách organizovaného zločinu v ČR v roce 2015, o současných formách tzv. cybercrime a možnostech jejich postihu, jakož i jinde nepublikované informace o počtu a skladbě evidovaných obětí kriminality. Publikaci doplňuje řada grafů a tabulek včetně příloh, navazujících na předchozí analýzy trendů kriminality.

Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy

Tomášek, J., Diblíková, S., Scheinost, M.

Publikace shrnuje výsledky výzkumného projektu, jehož cílem bylo analyzovat dostupné poznatky o účinnosti probace ve vztahu ke kriminální recidivě. Autoři popisují, jak se pohled na efektivitu probace měnil během jejího historického vývoje, a nabízejí ucelený přehled existujících výzkumů a studií k tomuto tématu. Zvláštní pozornost věnují paradigmatu desistence, z něhož lze odvodit model účinné probační praxe. Empirická část publikace přináší poznatky z vlastního dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 114 probačních pracovníků (67 % z celkového počtu pracovníků PMS věnujících se dohledu u dospělých pachatelů). Tematicky se šetření dotýkalo řady okruhů, mimo jiné měřítek samotné účinnosti probace, očekávání, která si s ní spojují klienti, či faktorů recidivy a desistence, s nimiž se pracovníci ve své praxi nejčastěji setkávají, respektive jejich názoru na to, jak je mohou svou vlastní činností ovlivnit.

Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy

Rozum, J., Háková, L., Tomášek, J., Vlach, J.

Autoři v monografii shrnují výsledky z výzkumného projektu „Ověřování účinnosti trestní politiky ve vazbě na trendy vývoje, počtu a struktury vězeňské populace“, který byl řešen v IKSP v letech 2015-2016, a to na základě veřejné zakázky Ministerstva vnitra ČR. V publikaci jsou analyzovány hlavní vývojové trendy sankční politiky a návazně vězeňské populace. V závislosti na tom jsou navržena legislativní a koncepční opatření směřující k tomu, aby sankční politika lépe zajišťovala ochranu občanů před kriminalitou, včetně omezování recidivy, a současně nevedla k nadměrnému nárůstu počtu vězňů. Samostatnou část knihy tvoří kapitola, ve které je popsán a vyhodnocen dosavadní stav sledování recidivy u nás i v zahraničí, a navržen nový systém, který dokáže systematicky a dlouhodobě sledovat data o recidivě. Autoři vycházejí z předpokladu, že racionální přístup ke kontrole kriminality, založený na systematickém vyhodnocování její účinnosti, se bez těchto dat a jejich hlubších kriminologických analýz neobejde.

Prameny

Evidence alternativních trestů a opatření a zjišťování míry atrice. Metodologická studie komparativních dat v Evropě

Heiskanen, M., Aebi, M. F., van der Brugge, W. a Jehle J.-M. (eds.)

Publikace je českým překladem studie Evropského institutu pro prevenci a kontrolu kriminality, působícího při OSN (HEUNI), s názvem „*Recording Community Sanctions and Measures and Assessing Attrition - A Methodological Study on Comparative Data in Europe*“. Shrnuje výsledky rozsáhlého mezinárodního projektu, zaměřeného na vývoj metodologie sběru dat o alternativních trestech a opatřeních a o případech, kdy trestný čin z nejrůznějších důvodů neskončí pravomocným odsouzením pachatele („ztracené případy“ či „úbytek případů“, attrition). Cílem projektu bylo jednak zlepšit sběr dat o probačních službách a o alternativních trestech a opatřeních, jednak vyvinout měřítko procesu atrice, k němuž v rámci systému trestné justice dochází během doby od spáchání trestného činu do potrestání pachatele. Základem studie byly informace o vybraných alternativních trestech, jejich ukládání a výkonu, jakož i o fungování probačních služeb, získané na základě dotazníkového šetření od národních korespondentů ze 40 zemí.

13. kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici (Dauhá, Katar, 12. – 19. dubna 2015)

Publikace je českým překladem nejdůležitějších dokumentů, připravených v rámci 13. Kongresu OSN o prevenci kriminality a trestní justici, který se uskutečnil ve dnech 12. až 19. dubna 2015 v hlavním městě Kataru Dauhá. Navazuje na překlady dokumentů z předchozích Kongresů OSN k tomuto tématu, vydávané v ediční řadě IKSP PRAMENY kontinuálně (Kongresy OSN o prevenci kriminality a trestní justici se konají v pětiletých intervalech). Obsahuje schválenou Deklaraci o začlenění prevence kriminality a trestní justice do širší agendy OSN, zprávu generálního tajemníka OSN o situaci v oblasti kriminality a trestní justice ve světě, a dokumenty k problematice mezinárodní spolupráce v boji proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, prevence jeho nových forem (kyberkriminalita, obchodování s kulturními statky...), či obchodování s lidmi a pašování migrantů.

Plné texty všech publikací včetně anglického summary jsou volně dostupné na webu IKSP www.kriminologie.cz v sekci Publikace.